

V Mestnem muzeju Krško smo v sklopu participativnega proračuna Občine Krško (Moj projekt) za leto 2020 izvedli projekt z naslovom ***Spregledane – pozabljena polovica Krškega***, s katerim smo želeli predstaviti življenja izbranih posameznic in osvetliti njihov prispevek k skupni krajevni zgodovini. S projektom dodajamo nov zaznamek v mozaik kolektivnega spomina občine Krško, ki sega tudi preko občinskih meja, v širši slovenski prostor. Glede na naslov projekta o izbranih posameznicah pišemo kot o *spregledanih*.

Po uvodnih mislih na kratko osvetljujemo položaj žensk vse od 19. stoletja, iz katerega izhajajo najstarejše *spregledane* iz tega prostora, do danes.

Marta Verginella v knjigi *Ženska obrobja: Vpis žensk v zgodovino Slovencev* poudarja, »da je zgodovina žensk zgodovina drugega spola, ki si z moškim spolom nikoli ni enakovredno delil sveta [...]« (2006, str. 7). Od antike o ženskah govorimo kot npr. o ženah, materah in hčerah, katerih vloga je bila vedno prikazana kot rezultat relacijskega odnosa z moškimi (prav tam, str. 8).

V drugi polovici 19. stoletja sta tako posvetna kot cerkvena oblast podpirali delitev dela, ki je ženske povezovala z domom, zunaj doma naj bi namreč ogrožale »*moralno integriteto družine*« (prav tam, str. 12). Številni cerkveni pisci so se zgledovali po idejah Antona Martina Slomška (prav tam, str. 13) o družinskih načelih, po katerih »*mož deluje kot glava, žena pa telo*« (prav tam). Hkrati s slovenskim nacionalnim gibanjem se je povečevala prisotnost žensk v javnem življenju (narodne veselice, čitalniški shodi). S poglobljanjem narodne

zavesti so ženske v skupnosti postajale pomembne kot matere ali vzgojiteljice (prav tam). Vse pogosteje so delovale v izobraževalnih in kulturnih društvih ter verskih združenjih (Selišnik, 2012).

Pred prvo svetovno vojno so se ženske začele uveljavljati v šolstvu, industriji in javnem življenju (Štepec, 2012), povod za uveljavitev v političnem prostoru med obema svetovnima vojnoma pa je bil njihov neenakovreden položaj (Selišnik, 2012). Splošna volilna pravica je bila v nekdanji Jugoslaviji uzakonjena leta 1942, ženske pa so volilno pravico dobile leta 1945.

Spregle dane prodorne ženske iz različnih časovnih obdobja na Slovenskem so z različnih stališč obravnavali številni avtorji in avtorice. Za potrebe projekta smo preučili naslednje: *Slovenke v narodnoosvobodilnem boju: Zbornik dokumentov, člankov in spominov* (1970), *Šolstvo in učiteljice na Slovenskem* (1995), *Splošno žensko društvo: 1901–1945: Od dobrih deklet do feministk* (2003), *Pozabljena polovica: Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem* (2007), *Slovenke v dobi moderne* (2012), *(Ne)znani Slovenci* (2017) in najnovejšo *Nepozabne: Ženske, ki so premikale meje našega sveta* (2020).

Danes v zgodovinski zavesti na območju občine Krško prevladujejo moške zgodbe. Moški se pojavljajo kot nosilci imen različnih ustanov, parkov, obeležij hiš, trgov, kot doprnski kipi.¹ Ulice, imenovane po lastnih imenih posameznikov, prav tako nosijo imena mož, ki so pustili pečat v lokalni ali nacionalni zgodovini. Samo v Krškem, na Senovem in v Leskovcu je takih več kot dvajset ulic.² Za primerjavo: ulice,

1 Po reformatorjih Juriju Dalmatinu in Adamu Bohoriču so poimenovani osnovni šoli v Krškem in Brestanici ter Spominski park Jurija Dalmatina na Vidmu, po psihologu, filozofu, pedagogu in učitelju dr. Mihajlu Rostoharju osnovna šola s prilagojenim programom v Krškem. Po polihistorju Janezu Vajkardu Valvasorju se imenujeta osrednja knjižnica v Krškem in kompleks, v katerem danes deluje Mestni muzej Krško. V muzejsko enoto je vključen tudi del Mencingerjeve hiše, poimenovane po pisatelju in krajši čas krškem županu Janezu Mencingerju. Cerkev Sv. Janeza Evangelista v bližini Mencingerjeve hiše obdaja trg, imenovan po dobrotniku Martinu Hočevanju, ki mu je na tem mestu posvečen tudi doprnski kip. Po vodji kmečkih uporov, Matiji Gubcu, sta poimenovana stadion v Krškem in glavni trg na Vidmu, kjer stoji spomenik z njegovo podobo. Do zamenjave političnega sistema se je današnji Kulturni dom imenoval Delavski dom Edvarda Kardelja, tovarna Vipap Videm Krško pa Tovarna celuloze in papirja Djuro Salaj.

2 V Krškem so to npr. Prešernova, Kajuhova, Lapajnetova, Trdinova, Župančičeva, Tomšičeva, Stritarjeva, Majcnova, Rostoharjeva, Pavlinova, Grünova, Rozmanova, Kvedrova, Kidričeva, Bohoričeva, Cankarjeva, Ulica Ilije Gregoriča in Gubčeva ulica. Na Senovem so to Titova in Cankarjeva ulica, Ulica Ilije Gregoriča, Ulica Bratov Zorko, Kajuhova, Tomšičeva in Prešernova ulica, v Leskovcu Ulica Staneta Žagarja in Wolfova ulica. (Google Maps, 2020)

na omenjenem območju poimenovane po ženskah, so le tri – to so Ulica Milke Kerin in Ulica Anke Salmičeve v Leskovcu ter Ulica Tončke Čečeve v Krškem.

Ena izmed prvih spregledanih, ki je pomembno prispevala k razvoju Krškega z okolico, je bila nedvomno Josipina Hočevnar. Njena življenje in delo sta od leta 2011 predstavljena na stalni razstavi v Mestnem muzeju Krško: *Meščanka Josipina Hočevnar: Gospodarstvenica, mecenka in dobrotnica*.³

Leta 2012 je kot muzejska publikacija izšel zbornik *Josipina Hočevnar – Radovljica v Krškem*. Edina vidna elementa ohranjanja spomina na prodornejšo ženske v našem prostoru sta doprnska kipa Josipine Hočevnar (v Gaju zaslužnih občanov v Krškem) in narodne herojinje Milke Kerin Pohorske pred Osnovno šolo Leskovec. Po Josipini Hočevnar se od leta 2013 imenuje Josipin park v starem delu mesta.

Na projektu je med julijem in novembrom 2020⁴ delala manjša skupina raziskovalcev. Raziskovanje je potekalo v več fazah; izhodiščna faza je obsegala sondažno raziskavo, v kateri smo preučevali različne vire in literaturo, med drugim spletni leksikon *Posavci.si*. S pomočjo pogovorov z občani Krškega, ki so bili ali so še vključeni v civilnodružbeno dogajanje, smo iskali ženske, ki so v različnih časovnih obdobjih in področjih delovanja pustile pečat tako v lokalnem prostoru kot zunaj njega.

V nadaljevanju smo z intervjuji s sogovorniki in s pridobljenimi podatki na podlagi preučene razpoložljivega gradiva postopoma oblikovali kriterije za izbor *spregle danih*. Imena nekaterih posameznic so bila ob idejni zasnovi že med predlaganimi, med raziskovanjem pa smo odkrili tudi tiste, ki so doslej ostajale v senci, bile bolj prepoznavne v svojem času ali pa se je spomin nanje ohranil predvsem v določenih krogih.

3 Avtorice razstave so Alenka Čermelič Krošelj (tedaj Mestni muzej Krško), mag. Tita Porenta (Mestni muzej Radovljica) in Polona Zupančič (Mi ka do d. o. o.) (*Meščanka Josipina Hočevnar: Gospodarstvenica, mecenka in dobrotnica*, 2011).

4 Izvajanje projektnih aktivnosti je leta 2020 zaradi novega koronavirusa spremenjeno, prepletano s številnimi izzivi in omejitvami, ki smo jih skušali kar najuspešneje premagovati in terensko delo prilagajati aktualnim ukrepom.

Kljub obsežnemu končnemu seznamu žensk, ki so na našem območju delovale od 19. stoletja do danes (izbrali smo jih več kot trideset),⁵ smo se osredotočili na iskanje pokojnih posameznic, ki se jih njihovi bližnji sorodniki, znanci, sodelavci in prijatelji še živo spominjajo. Izločili smo ženske, ki jih širši slovenski prostor že pozna in so na neki točki svojega življenja ali delovanja bivale na območju krške občine. Med njimi omenjamo Marijo Auersperg Attems, Marijo Wessner, Elviro Dolinar Danico, Ilko Vašte, Lidijo Šentjunc, Vido Tomšič idr.

V projektu *Spregledane – pozabljena polovica Krškega* v ospredje postavljamo ženske, ki v največji meri izpolnjujejo zgoraj omenjene kriterije. To so REZI PIRC, GITICA JAKOPIN, VLADIMIRA ŠTOVIČEK – VLADKA in VLADKA LIKAR KOBAL.

Štiri *spregledane* so z etnološko-biografskimi zapisi v kronološkem zaporedju predstavljene po letnicah rojstva. K celovitosti podobe in živosti vsebine poleg preučene literature in virov prispevajo neprecenljive informacije, ki so jih v intervjujih podali njihovi sorodniki, prijatelji in sodelavci; besedilo je obogateno tudi z njihovimi izjavami. Ob njihovi vlogi in delovanju v lokalnem prostoru in zunaj njega smo želeli prikazati tudi njihovo osebno plat in karakterne lastnosti.

Zahvaljujemo se številnim sogovornikom, ki so nam odkrivali in z nami delili zgodbe *spregledanih*.

V vidni spomin bomo Rezi Pirc, Gitici Jakopin, Vladimiri Štoviček – Vladki in Vladki Likar Kobal posvetili obeležja in jih umestili na mesta njihovega rojstva, bivanja, delovanja, ustvarjanja ali vrnitve.

Anita Radkovič, univ. dipl. etnologinja in kulturna antropologinja
Anja Jukić, mag. etnologije in kulturne antropologije

⁵ Gradivo o *spregledanih* smo med raziskovanjem ob preučevanju literature pridobili iz različnih virov, k čemur so v veliki meri prispevali sogovorniki. Vsebinsko hranimo v Mestnem muzeju Krško in je dober temelj za nadaljnja preučevanja.

SPREGLEDANE

REZI PIRC, učiteljica, pobudnica in ustanoviteljica Občinske zveze prijateljev mladine Krško (OZPM Krško)

GITICA JAKOPIN, prevajalka, pesnica, pisateljica

VLADIMIRA ŠTOVIČEK – VLADKA, akademska kiparka, medaljerka, likovna pedagoginja, mentorica

VLADKA LIKAR KOBAL, fotografinja, pedagoginja

Rezi Pirc med izgnanstvom v Nemčiji, 40. leta 20. stoletja.
Hrani: Fanika Rogič.

Rezi Pirc na svoji vespi, 60. leta 20. stoletja.
Hrani: Fanika Rogič.

Anita Radkovič

REZI PIRC

UČITELJICA, POBUDNICA IN USTANOVITELJICA OBČINSKE ZVEZE PRIJATELJEV MLADINE KRŠKO (OZPM)

27. marec 1923, Leskovec pri Krškem–22. oktober 1999, Leskovec pri Krškem

Rezi Pirc se je 27. marca 1923 v Leskovcu pri Krškem rodila mami Tereziji, rojeni Kerin, in očetu Francu Pircu, primoženemu na Kerinovo domačijo. Otroštvo je preživljala z brati Francem, Lojzetom in Tončetom ter s sestro Pepco. (TZAR, 2020, S16)

Rezi je šolanje v šestrazredni osnovni šoli zaključila v Leskovcu pri Krškem, nadaljevala pa na meščanski šoli v Krškem. Zatem je do druge svetovne vojne pomagala na domači kmetiji in hodila na delo v banovinsko drevesnico in trsnico. Med drugo svetovno vojno je bila z družino izseljena v nemška delovna taborišča. V šolskem letu 1945/1946 se je vpisala na učiteljske v Novem mestu. V obdobju 1950–1957 je poučevala na osnovni šoli v Leskovcu pri Krškem. (Zavod Neviodunum, 2015)

Od leta 1957 do upokojitve leta 1982 je delala na področju vzgoje in izobraževanja, kjer je prejela številna najvišja tako državna, republiška kot občinska priznanja,¹ med njimi Žagarjevo nagrado leta ter plaketo Janeza Vajkarda Valvasorja – najvišje priznanje Občine Krško. (Prav tam)

S skupino sodelavcev je na področju vzgoje in izobraževanja v tedanji skupni državi organizirala in koordinirala številne republiške in medrepubliške akcije. Med najodmevnejšimi so bile: *7. srečanje pionirjev zgodovinarjev in likovnikov Slovenije na temo Izgnanci*, *11. srečanje pionirjev dopisnikov Slovenije*, *Gubčevo izročilo*, *Grafični bienale jugoslovanskih pionirjev* v Kostanjevici – pobudnika zanj sta bila skupaj z Ladom Smrekarjem – in mnoge druge. (Zavod Neviodunum, 2015)

¹ Prejela je še naslednja priznanja: »Zlati znak ZPMS, Zlati znak Naša djeca (SR Hrvaška), Plaketo Kurir Jovica, Plaketo Srečno otroštvo Zveze organizacij za varstvo in vzgojo otrok Jugoslavije (1983), Plaketo skupščine Rdečega križa Jugoslavije, Red zaslug za narod s srebrnim vencem (1966), Red dela z zlatim vencem (1967), Red republike s srebrnim vencem (1983) itd.« (Zavod Neviodunum, 2015)

Letovanje v Gazicah pri Cerkljah, najverjetneje leta 1955. Hrani: Fanika Rogič.

Rezi Pirc z nečakinjo Faniko, okoli 1960. Hrani: Fanika Rogič.

Rezi Pirc z učenci 3. razreda Osnovne šole Leskovec pri Krškem, 1956. Hrani: Fanika Rogič.

Leta 1964 so se tudi na Rezijino pobudo v občini Krško dogovorili za izvajanje zunajšolskih dejavnosti po enotnem programu. OZPM Krško in Zavod za prosveto Krško sta izdala *Priročnik za delo s pionirji*, ki je bil prvi tovrstni priročnik z usmeritvami v Sloveniji. Zunajšolskim dejavnostim so posvečali veliko pozornosti in jih želeli omogočiti vsem otrokom. Mentorsko delo so v glavnem prevzemali učitelji s pomočjo zunanjih sodelavcev. V sedemdesetih letih prejšnjega stoletja so v šolah v občini Krško delovali poljudnoznanstveni, kulturno-umetniški, tehnično-gospodarski in telesnovzgojni krožki. Med druga vsebinska področja so sodili še *Cankarjeva* in *Kajuhova bralna značka*, vesela šola, klub OZN idr. (Pirc, 1977)

Kot referentka za šolstvo na Občini Krško je z veliko vnemo sodelovala s šolami, spodbujala razvoj zunajšolskih dejavnosti in hkrati vzgajala kadre. Kadar so se ob njej zbrali mentorji, učitelji in predsedniki društev prijateljev mladine, je bilo vedno živahno. (TZAJ_AR, 2020, S2)

O zgodovini šolstva v krški občini med 19. stoletjem in sedemdesetimi leti prejšnjega stoletja je Rezi pisala v prispevku: Šolsko in otroško varstvo ter družbena dejavnost z mladino v občini Krško po osvoboditvi. Članek je bil leta 1977 objavljen v zborniku *Krško skozi čas*, izšel pa je tudi v samostojni publikaciji. (Pirc, 1977)

Rezi je svoje zasebno življenje tako rekoč podredila dejavnostim z mladino. Pri svojem delu je bila obdana s predanimi sodelavci, izgledalo je, »kot da njeno srce poganja vse« (TZAJ_AR, 2020, S2, str. 4). Imela je izreden čut za šibkejšje, zato je znala prepoznati, kdo je potreben pomoči, in svetovati (TZAJ_AR, 2020, S7). Delovanje v OZPM Krško je bil njen način življenja. Bila je odločna ženska, ki je s svojo osebnostjo znala prepričati in pritegniti. Spletla je močno mrežo sodelavcev, v katere je verjela, jim zaupala in jih s svojimi idejami in usmeritvami še dodatno motivirala. (TZAJ_AR, 2020, S13)

Na Rezi kot vodjo in organizatorko je eden izmed sogovornikov takole nanizal svoje spomine: »[...] delo je znala dobro predstaviti. Spominjam se sestankov, ko je bil kdo malo v dvomih, ali bi se to dalo ali ne. Pa je udarila po mizi in rekla: dajmo razmisliti o tem, kaj želimo doseči. Kako bomo dosegli, se bomo pa pogovarjali. In je potem seveda v glavnem uspela z idejami, ki so bile takrat v razpravi, nekako prepričat. Najpomembnejši ji je bil vzgled. Vedno se je postavila na začetek dela, sodelovala ... kako bi rekel, trasirala je začetke del.« (TZAJ_AR, 2020, S2, str. 4–5)

Na pobudo Rezi Pirc je bilo prvo društvo prijateljev mladine v Krškem ustanovljeno leta 1952; bilo je med uspešnejšimi v Sloveniji. Sledila so mu društva na Vidmu, v Leskovcu pri Krškem in drugih krajih po občini. (Pirc, 1977) Leta 1953 je bila ustanovljena Občinska zveza prijateljev mladine Krško – OZPM Krško. Rezi Pirc je bila od ustanovitve do leta 1991 njena prva in edina predsednica. V delo OZPM so bila vpeta vsa društva prijateljev mladine, šole, vrtci in druge ustanove iz krške občine, ki so v svoj program vključevale delo z otroki. Med najpomembnejše dejavnosti OZPM je spadala organizacija letovanj in novoletnih praznovanj. Rezi je dosegla, da so organizacije v krški občini s podpisom Samoupravnega sporazuma o organizaciji in zagotavljanju sredstev za novoletno jelko zagotovile potrebna sredstva za obdarovanje otrok in izvedbo programa v Veselem decembru. (ZPM in Struc, 2013)

Pod okriljem OZPM Krško je bila Rezi tudi ustanoviteljica in organizatorka letovanj za šolske in predšolske otroke. Njihovi začetki segajo v leto 1955. Prva letovanja so bila ob Krki v Gazicah pri Cerkljah in v Podbočju ter Kostanjevici na Krki. (Pirc, 1977) Sogovornica, ki je leta 1955 letovala v Gazicah, ima na prve počitnice lepe in nepozabne spomine. Teta je bila vodja, sosedka, ki je kuhala v šoli, kuharica, z njo je letovala tudi sestrična. Oče pa je na obisk prišel kar s kolesom. »Ne bom pozabila, kako so zbirali hrano, ženske so bile povezane.« (TZAR, 2020, S17, str. 1)

10 Ob Rezijinem uspešnem sodelovanju s Počitniško skupnostjo Krško in z Milanom Štajnerjem so otroci že leta 1972 letovali v Poreču. Iz teh letovanj so leta 1975 izšle tudi prve šole v naravi za učence četrtega razreda. Letovanja v Poreču so se končala leta 1977, istega leta pa so otroci prvič letovali v Nerezinah. Rezi je pomembno vlogo odigrala tudi pri gradnji hišic in otroškega naselja. (ZPM in Struc, 2013) Po njeni zaslugi je bilo v vseh letih veliko narejenega. Ni se angažirala le na društvenem področju, nekako samoumevno je bila vpeta v vsa preostala dela: organizacijo, sprejeme, prevoze, zbiranje hrane itd. Tako je ustvarjala razmere, v katerih so otroci lahko letovali. Letovanja so še danes del osrednje dejavnosti ZPM Krško. (TZAJ_AR, 2020, S13)

Večino poletij je preživela v Nerezinah, bdela nad izvajanjem aktivnosti po programu, spremljala napredek otrok in kako preživljajo čas. (TZAJ_AR, 2020, S2) Otroci so Rezi poznali in jo spoštovali. Na nastopih so »zapeli« ali ji pokazali, »kako že plavajo«. Klicali so jo: [...] »tršica«, takrat smo bile zmeri tršice ...« (TZAJ_AR, 2020, S7, str. 8) Njene najbližje na Nerezine in kolonijo v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja vežejo številni spomini. Na poti v Nerezine je Rezi v bližini Belija na Cresu vedno pojedla domačo malico. Jutranje kopanje je bil njen ritual, rožmarin ob hiški št. 340, v kateri je bivala, pa njen zaščitni znak, ki ga ni dovolila trgati. (TZAR, 2020, S17)

S spremembo sistema po osamosvojitvi v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je leta 1992 Rezi Pirc prenehala aktivno delovati v OZPM Krško. Novi časi in nova ureditev so bili Občinski zvezi prijateljev mladine manj naklonjeni. Njeno poslanstvo sta nadaljevali njeni dolgoletni sodelavki Danica Zalokar in Vida Ban. Čeprav je Rezi svoje naloge predala, je še vedno ohranjala vezi z organizacijo in je v svojem prepoznavnem slogu znala »zdelegirati« naloge: [...] »Pa tole je še treba, pa ono je še treba!« (TZAJ_AR, 2020, S13, str. 6–8)

Rezi je v skrbi za druge s svojim delom in z načinom življenja prepletala tudi svoje hobije, eden med njimi je bilo fotografiranje. S fotografijami je dokumentirala svoje delo in raznovrstne dejavnosti: »Vse te pionirske igre, formo vivo, pionirske konference, skupščine, delovne akcije ...« (TZAJ_AR, 2020, S13, str. 20) To predanost je med poučevanjem v petdesetih letih prejšnjega stoletja prinašala tudi na otroke, v Osnovni šoli Leskovec je pod njenim mentorstvom deloval foto krožek. Učenci so fotografije razvijali kar na njenem domu v improvizirani temnici, ki jo je uredila v kopalnici. (TZAR, 2020, S18)

Zelo rada se je udeleževala družinskih praznovanj in druženj, ki so po njeni zaslugi dokumentirana z bogatimi fotografskimi albumi (TZAR, 2020, S16). Ker ni imela

Rezi Pirc v svoji dnevni sobi ob praznovanju 70. rojstnega dne, 27. 3. 1993. Hranita: Boža in Davorin Avguštin.

svoje družine in otrok, je bila zelo navezana na razširjeno družino. Veliko časa je posvetila tudi zbiranju podatkov za izdelavo družinskega drevesa, ki pa ga nikoli ni izdelala. (TZAR, 2020, S17) Rezi je bila dolga leta voznica, med drugim floride, fiata 128 in pegueota, na kar v zapuščini njenega albuma kažejo številna priznanja vzornemu vozniku. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja pa se je prevažala tudi z vespo in pozneje z lambreto. (TZAR, 2020, S16)

Rezi je bila zavedna Leskovčanka, zelo navezana na rojstni kraj in domačo hišo, kjer si je uredila stanovanje (TZAR, 2020, S17). Police v njenem stanovanju so bile polne knjig: enciklopedij, leksikonov in slovarjev ter raznih spominkov iz vseh delov Jugoslavije, ki jih je prinašala s svojih poti ali srečanj. Ko je bila upokojena, je zvečer rada pogledala televizijo ali kaj prebrala. (TZAJ_AR, 2020, S2) In tako je Rezi tudi odšla, 22. oktobra 1999, v zavetju svojega doma v Leskovcu pri Krškem, pred televizijo, obdana s knjigami in spominki.

Niko Žibert, predsednik Zveze prijateljev mladine Slovenije v obdobju 1986–1990, je ob slovesu od Rezi Pirc dejal: »... od naše Rezke se poslavljamo ponosni. Živeli in delali smo v njenem času, pod njeno skrbno in prefinjeno tenkočutnostjo, ob njenem neizmernem organizatorskem daru in ob vedenju, da pač pripada z dušo in srcem otrokom. Izteklo se je, kot je pač to določeno vsakomur, včasih malo prej, včasih kasneje. Toda ljudje se te običajno ne spominjajo po letih, razen če ta niso izjemno visoka, temveč ostajaš v glavi in srcu le po tem, kaj si ustvaril in kako si delil svojo življenjsko pot z drugimi. Rezi je to znala in Rezi ostaja simbol življenja in dela z mladimi v Krškem.« (Žibert v TZAR, 2020, S17, str. 3)

Leta 2023 se bomo Rezi Pirc spomnili ob 100-letnici njenega rojstva.

Gitica Jakopin, 1955.
Foto: Fotoateljje Potrč.
Hrani: družina Jakopin.

Z leve proti desni:
Zvonko, Gitica,
Sonja in Gita Vahčič,
Allmannsweier,
Nemčija, december
1943. Hrani: družina
Jakopin.

Anja Jukić

13

GITICA JAKOPIN

PREVAJALKA, PESNICA, PISATELJICA

14. avgust 1928, Leskovec pri Krškem–9. marec 1996, Ljubljana

»Od nekdanj me je nadvse privlačil jezik, pri delu sem se vedno najbolj poglobljala v stavek, zaposlovala in očarala me je magija, tako ali drugače izbranih, po logiki ali po svoje razvrščenih besed. Vsebinska in melodija, pomen in zven. Tudi najpreprostejši stavek ima čisto svoje življenje in teži k notranji in zunanji harmoniji, ki ne sme biti v ničemer porušena.« (Gitica Jakopin v Jakopič, 2015)

Gitica Jakopin se je rodila 14. avgusta 1928 v Leskovcu pri Krškem. Mati Brigita (za bližnje Gita), z dekliškim priimkom Marolt, je bila gospodinja iz Kostanjevice na Krki, oče Zvonko, Krčan, pa je izhajal iz premožne trgovske družine Vahčič. Stanovali so v zgornjem nadstropju hiše, ki danes stoji na naslovu Ulica 11. novembra 16 v Leskovcu pri Krškem, pritličje pa je bilo namenjeno trgovini, ki jo je vodil njen oče. Osnovno šolo je obiskovala v Krškem, med letoma 1938 in 1941 Drugo državno žensko realno gimnazijo v Ljubljani, ki pa jo je morala zaradi izseljevanja istega leta jeseni zapustiti. S tri leta mlajšo sestro Sonjo sta se za nekaj let preselili k teti v manjše avstrijsko mesto Hohenems pri Bodenskemu jezeru, kjer je Gitica leta 1946 maturirala na gimnaziji v bližnjem Bregenzu. Po vrnitvi domov se je za eno leto udeležila mladinskih delovnih brigad na železniški progi Brčko–Banoviči. Med študijem germanistike in romanistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani je spoznala Franca Jakopina, takrat profesorja na Oddelku za slovenistiko, pozneje predstojnika Inštituta za slovenski jezik na ZRC SAZU. Še med njenim študijem sta se julija 1948 poročila. Leto pozneje se jima je rodil sin Primož, leta 1951 še Japec. Nekaj časa so ob bivanju v Ljubljani preživeli tudi pri njenih starših v Leskovcu, kjer jima je zaradi službenih in študijskih obveznostih pri vzgoji sinov pomagala varuška Mica. Sinova sta veliko časa prebila tako v trgovini svojega starega očeta kot tudi v pisarni upravnika Lojzeta Babiča. V tem obdobju je Gitica

14 veliko časa namenila študiju v paviljonu za domačo hišo. (TZA), 2020, S9) Leta 1951 je tam prevedla tudi prvo delo, *Kozlička Rdečegobčka* francoskega pesnika in dramatika Charlesa Vildraca (Glušič, 1977). V Ljubljano so se za stalno preselili leta 1952. Gitici in Francu se je leta 1957 rodil še tretji sin, Jernej (TZA), 2020, S9).

»Zjutraj ob petih je začel drdat pisalni stroj.« (TZA), 2020, S9, str. 2) Spomini sogovornikov jo orisujejo kot neumorno delavko, ki je svoj delovni dan začejala že v zgodnjih jutranjih urah. »Delam res rada. Ko delam, se mi zdi, da se mi ne more nič zgoditi, kot da sem v školjkini lupini.« (Gitica Jakopin v Bauer, 1978, str. 26) Živeli so blizu Filozofske fakultete, kjer je predaval mož Franc. Gitica je v želji, da bi preživela čim več časa z otroki, večino dela opravila v domačem kabinetu. (TZA), 2020, S9)

Z leve proti desni: Franc Jakopin, teta Mici, Gitica Jakopin, Primož in Japec Jakopin za Vahčičevo hišo v Leskovcu pri Krškem, okoli leta 1963. Hrani: družina Jakopin.

Gitica in Franc Jakopin, julij 1948. Hrani: družina Jakopin.

Gitica Jakopin se je v jugoslovanskem in slovenskem prostoru uveljavila kot pisateljica, pesnica in prevajalka. Pesmi in prozo je objavljala že v gimnazijskih časih pa tudi pozneje v revijah *Tedenska tribuna*, *Borec*, *Mladina*, *Naša žena*, *Rast*, v *Delovih Književnih listih* (literarna priloga), v *Cicibanu*, *Cicidoju*, *Otroku in družini* ter *Pionirju* pa pesmi in prozo za otroke in mladino. (Glušič, 1977)

»Prepričana sem, da mora biti dober prevajalec tudi košček avtorja. Prevodom, ki so povprečni, se na prvi pogled pozna, da so samo prevodi. Prevajalec je tisti, ki prestavlja v naše mišljenje, v slovenščino.« (Gitica Jakopin v Bauer, 1978, str. 26)

Med prevajalci velja Jakopinova za edinstveno v tem prostoru. Njen opus poleg številnih prevedenih poljudnoznanstvenih knjig obsega tudi preko 70 prevodov del svetovne književnosti v slovenski jezik. Prevajala je iz angleščine, francoščine, nemščine, ruščine, srbohrvaščine (Zavod Neviodunum, 2015), poljščine, italijanščine, slovaščine in ter iz slovenščine v nemščino (TZA), 2020, S9).

Med njenimi odmevnejšimi prevedenimi deli so *Kavelj 22* Josepha Hellerja, večina del Jacka Londona (*Kralj alkohol*, *Upor na ladji Elsinore*, *Prisilni jopič*, *Morski volk*, *Potepuhi: Potepanje po Severni Ameriki*), *Dvojnik* F. M. Dostojevskega, *Mož v rjavi obleki* Agathe Christie, *Napačna kretnja* Petra Handkeja, tudi starejša dela francoske literature, npr. *Gargantua in Pantagruel* François Rabelaisa ter biografski romani o Balzacu Stefana Zweiga, Rembrandtu Hendrika Willema Van Loona idr. (Alef, 2020). Leta 1985 je bila za prevod *Alice v deželi ugank* (Raymond Merrill Smullyan) nagrajena s *Sovretovo nagrado*, najvišjim slovenskim prevajalskim priznanjem (*Sovretova nagrada*, 2020).

Romana *Ana Karenina* Leva Tolstoja in *Veliki Gatsby* F. Scotta Fitzgeralda, ki sta bila večkrat ponatisnjena, je zaradi svoje naklonjenosti živosti in hkrati izpopolnjenosti

Gitica Vahčič ob Bodenskem jezeru, Bregenz, Avstrija, 12. 8. 1944. Hrani: družina Jakopin.

jezika za vsak ponatis prevajala znova – iz izvirnika (TZAJ, 2020, S9). »Ko sem lani v nekem ljubljanskem antikvariatu kupovala tretjo izdajo »mojega« *Gatsbyja*, mi ga je prodajalka ustrežljivo ponudila z besedami: »To je nekdo že prej prevajal, vendar veliko slabše.« Večjega priznanja svojemu trudu ni slišal še nihče.« (Gitica Jakopin v Bauer, 1978, str. 26)

Njeni prevodi *Alice v čudežni deželi* in *Ane Karenine* so uporabljeni kot libreto v nekaterih dramskih uprizoritvah kakor tudi v radijskih igrach (Štritof, 2015; *Alica v čudežni deželi*, 2013).

Med letoma 1967 in 1974 je bila kot zunanja sodelavka zaposlena v prevajalskem uredništvu takratne Televizije Ljubljana (Glušič, 1977). Prevajala je predvsem nadaljevanke in filme, skupno več kot sto del. Večina teh del ni bila opremljena z izvornimi besedili, kar je zahtevalo najprej izpis dialogov v prvotnem govornem jeziku, prevod in pretvorbo v podnapise. (TZAJ, 2020, S14)

Gitica je za učinkovitejše in hitreje prevajanje televizijskega programa v delovni proces vključevala strojepiske, ki so bile v tistem času zaposlene na televiziji kot piske t. i. prevajalskih bobnov. Narekovala jim je prevode, v enem delovnem dnevu

je tako zaporedoma sodelovala tudi s po tremi strojepiskami, kar je bilo včasih skupno petnajst ur. Njena edinstvena spretnost je bilo razvrščanje televizijskih podnapisov ali »*not metanje*«, kakor so to takrat poimenovali, neposredno v video posnetek. Tega so bili takrat večji le redki prevajalci, televizija pa je zaposlovala posebej za to usposobljeni kader. (TZAJ, 2020, S14) »[...] ni bilo televizijske oddaje, ki ji Gitica ne bi bila kos, so ji pa dajali v delo pravzaprav najtežje, najodgovornejše stvari, ker je bila znana kot najbolj virtuozna in najbolj zanesljiva prevajalka in delavka [...],« se spominja eden od nekdanjih prevajalskih kolegov iz televizijskega uredništva (prav tam). Kljub intenzivnemu vsakdanjemu delovniku je bila vedno pripravljena delu posvetiti še več časa in pomagati sodelavcem v redakciji, bila je tudi mentorica novo zaposlenim (prav tam).

Prevajanja z narekovanjem strojepiski ni uporabljala le za potrebe televizije, ampak pogosto tudi za knjižne prevode. Celotnemu procesu korigiranja prevoda je rekla »reparacija« – najprej je v izvirno delo zabeležila opombe, nato je prevod narekovala tipkarici. Prevod je pregledala in ga s pomočjo sorodnikov ponovno pretipkala. Postopek se je pred krtačnim odtisom¹ nekajkrat ponovil. Tudi tega je še korigirala, nato sta sledila končni tisk in vezava. (TZAJ, 2020, S9; S14)

»Kot članica Društva slovenskih pisateljev in Društva književnih prevajalcev Slovenije je imela številne literarne nastope po osnovnih in srednjih šolah; s predavanji je sodelovala na kongresih slovanskih prevajalcev, leta 1972 pa je vodila jugoslovansko delegacijo na mednarodnem srečanju prevajalcev ruske književnosti v Moskvi. Njeno drugo delovno in ustvarjalno področje je namreč prevajanje slogovno zahtevnih in umetniških tehtnih tekstov iz svetovnih literatur,« je o njenem udejstvovanju zapisano v obsežnem zborniku ob 500-letnici mesta Krško. (Glušič, 1977, str. 247)

Prevajanje je bilo pglavitni vir njenega zaslužka, hkrati pa ji je bil kot delno ustvarjalna forma ventil pri uresničevanju želje po umetniškem izražanju v avtorskem pisanju (TZAJ, 2020, S9). Ob pesniških zbirkah *Anina uspavanka* (1985) in *Pesmi: Se praprot budi* (1995), ki ju je prevedla v nemščino, in krajših proznih delih, med katerimi jih je nekaj posvetila tudi domačemu Leskovcu (npr. izbor kratke proze *Duša, kaj želiš* in povesti *Vinko, Kostanji, Rastla je jelka do neba*) (Zavod Neviodunum, 2015), je leta 1962 izdala svoj prvi kratki roman *Žarometi*. Po enem letu je izšel njen drugi, prav tako kratki roman *Devet fantov in eno dekle*, za katerega je prejela *Kajuhovo nagrado*.² V njem opisuje prve krške borbe, ki so padli pod streli nemškega okupatorja. Roman je v predelani obliki izšel leta 1987 (Zoran,

¹ »Tiskarniški odtis besedila v stolpcih, pripravljen za branje korektur« (Kanič idr., 2009, str. 166).

² *Kajuhovo nagrado* je založba Borec med letoma 1960 in 1990 podeljevala za literarna in dokumentarna dela, spomine in ilustracije knjig (od leta 1982 skupaj z založbo Partizanska knjiga), ki so obravnavale tematiko narodnoosvobodilne vojne Slovenije. (*Kajuhova nagrada*, 2020; Upravni svet založbe Borec v Ljubljani, 1960)

Gitica Jakopin na literarnem večeru v Ribnici (levo Kajetan Kovič), 8. 6. 1968. Hrani: družina Jakopin.

1996). Med pisanjem romana se je redno vračala v Leskovec k sorodnikom, kjer je bivala in delala tudi po teden ali dva. Srečevala se je z znanci in s sorodniki, ki so bili kakorkoli povezani s padlimi borci, ter zbirala pripovedi in zgodbe. Obiskovala je tudi muzealko Ivo Stiplovšek v Posavskem muzeju. (TZAJ, 2020, S12)

Leta 1980 je izšel njen tretji, tokrat ljubezenski kratki roman *Veronika*, ponatisnjen leta 1996 z naslovom *Slovo od deklišтва*. V enem izmed intervjujev za *Dolenjski list* je izjavila, da svojim vnukom zelo rada pripoveduje pravljice. Izrazila je željo, da bi jih v prihodnje pisala tudi sama. (Bauer, 1978) Tako je šest let pozneje z ilustratorjem Dušanom Klunom izdala krajše prozno delo za predšolske otroke z naslovom *Ajataj* (2020) ter že omenjeno samostojno zbirko *Anina uspavanka*. Zadnje delo, ki ga je izdala leta 1996, nosi naslov *Na vrhu svobode: Tri radijske igre* (Mavsar, 2017).

Za leskovško pesnico Ančko Salmič je naredila izbor njenih pesmi, jih razvrstila v smiselne cikle in uredila v pesniško zbirko *Moja pesem* (Dušič Gornik, 1995, str. 12). Po besedah enega od sogovornikov je »nekak' polepšala« in uredila *Kroniko starega Krškega in njegovih meščanov* [503 let] Ivana Sterleta (1980): »[...] on je tak hudomušnež bil, skratka s šalo [...] in je tudi kakšno tako vmes vključil, ampak Gitica je to na lep način, da ga ne bi prizadela, preoblikovala v »užiten« tekst in to je potem izšlo« (TZAJ_AR, 2020, S2, str. 1).

Sogovorniki se Gitice Jakopin spominjajo po odprtosti, komunikativnosti, marljivosti, duhovitosti in družabnosti, prav tako po njenem prefinjenem slogu oblačenja in izražanju v zborni slovenščini (TZAJ, 2020, S14; S9; S12). Imela je mnogo prijateljev in znancev, pretežno iz pisateljskih, prevajalskih in umetniških krogov. Blizu sta ji bila nemška in francoska kultura, predvsem literatura in umetnost. Pogosto je obiskovala svojega strica v Parizu. (TZAJ, 2020, S9)

Kljub svetovljanskosti je bila zelo navezana na rojstni kraj. V Leskovcu pri Krškem se je redno vračala tudi po smrti staršev. V poznejšem obdobju je rada prihajala k bratrancu in njegovi družini. Tudi pri delu sta ji ugajala umirjeno vaško okolje in počasnejši življenjski ritem. (TZAJ, 2020, S12) »[...] ona je izjemno rada imela ljudi in to svoje domače okolje in domačo kulturo« (TZAJ, 2020, S9, str. 2). Všeč so ji bile jedi, pripravljene iz vrtnih pridelkov, rada je imela tudi palačinke. Spominjajo se, da je vsako jutro pred zajtrkom najprej spila kozarec vode in nato skodelico kave. Prosti čas v Leskovcu je najraje preživljala na terasi hiše ali v vinogradu. (TZAJ, 2020, S12) Že v otroštvu in mladosti je veliko časa prebila ob Savi. »[...] zelo rada je mela vodo, morje, veliko je plavala, rada je skakala v vodo, nikoli ni bilo previsoko, da bi ona ne skočila.« (TZAJ, 2020, S9, str. 6)

V poznejših letih sta z možem Francem rada kuhala različne marmelade. Etiket na kozarcih Gitica nikoli ni označevala glede na vrsto, ampak je na vsako napisala kako poetično misel. (TZAJ, 2020, S9)

Gitica Jakopin je ves čas, ki ga ni preživela z družino, posvetila delu. »[...] toliko je stvari, ki bi jih bilo treba napisati,« je rekla v enem od intervjujev že leta 1978 (Bauer). V svojem zadnjem letu je »neumorno pisala« (prav tam). 9. marca 1996 ji je v osemindesetem letu možganska kap med popravki njenega zadnjega dela v tiskarni prestregla mnoge še neuresničene cilje (TZAJ, 2020, S12).

VLADIMIRA ŠTOVIČEK – VLADKA

AKADEMSKA KIPARKA, MEDALJERKA, LIKOVNA
PEDAGOGINJA, MENTORICA

20. marec 1934, Krško–31. avgust 2012, Ljubljana

Akadska kiparka Vladimira Štoviček – Vladka se je kot prvorojenka 20. marca 1934 v Krškem¹ rodila očetu, kiparju in medaljerju Vladimirju Štovičku (1896–1989),² in mami, učiteljici Slavi, rojeni Vidmar.

Umetnostni zgodovinar dr. Mirko Juterešek je o Vladimiri Štoviček – Vladki zapisal: *»Kiparski izdelki Vladke Štoviček so oblikovno in vsebinsko temeljili na neposrednem izročilu, ki je že imelo določeno zaledje. Z velikim znanjem in jasno vizijo o svojem kiparskem poslanstvu si je umetnica v domačem zaledju in ob redni službi, s predano vztrajnostjo, vzpodbujena le sem in tja z naročili, z nizom upodobitev raznih vsebinsko žanrsko pripovedanih ženskih likov, ustvarila samosvojo galerijo malih skulptur. Samosvojost, se pravi njej lastno prepoznavnost, pa je dosegla, tako kot je to v umetnosti edino mogoče, z dovršenostjo, z uveljavitvijo le njej lastne osebne note, ki se odraža v čustvenem pristopu, v prefinjeni poduhovljenosti, z občutjem mehkbodne ženskosti, predanosti usodi ter žalobne odmaknjenosti.«* (Juterešek, 2011)

Vladki je bilo že od zgodnjega otroštva blizu vzdušje v kiparskem ateljeju. Skupni čas z očetom, ki je bil sprva zanjo le igra, je pozneje prerasel v *»prave učne ure«*. (Markelj, 2004, str. 224) Ko se je po osnovni šoli odločala o prihodnosti, je mama želela, da bi postala učiteljica. Oče Vladimir pa jo je v želji po nasledniku spodbujal, da bi šla po njegovi poti. Upoštevaljoč očetovo željo in svoje notranje vzgibe se je vpisala v Šolo za umetno obrt v Ljubljani. (Markelj, 2004)

Študij je med letoma 1953 in 1958 nadaljevala na Akademiji za likovno umetnost v Zagrebu, kjer je iz kiparstva diplomirala pri prof. Franu Kršiniću, ki je bil eden od

Vladimira Štoviček
– Vladka v ateljeju v
Leskovcu pri Krškem
ustvarja doprsni
kip Jurija Dalmatina,
27. 7. 2006. Fotografijo
hrani fototeka
Mestnega muzeja Krško.

Vladimira Štoviček
– Vladka v ateljeju v
Leskovcu pri Krškem
ustvarja kip Janeza
Evangelista, 6. 8. 2003.
Hrani: Branka Pirc.

¹ O svojem otroštvu je Vladka pripovedovala: *»Rodila sem se 20. marca 1934 v bolnici v Krškem. Takrat je bila navada, da so se v boljših družinah prvi otroci rojevali v bolnicah«* (Horvat, 1992).

² Vladimir Štoviček se je 26. junija 1896 v Boštanju pri Sevnici rodil kot otrok čeških priseljencev Vlaste in Karla Štoviček. Iz Boštana so se preselili v Leskovec pri Krškem, kjer je oče dobil delo oskrbnika graščine Šrajbarski turn. Leta 1933 se je poročil s Slavo Vidmar iz Črne vasi pri Ljubljani. Pred vojno je kupil staro grajsko »prešanico« in si po vojni v njej dokončno uredil atelje. (Čopič idr. 1998)

Vladimira Štoviček –
Vladka in Medo na Liscji,
okoli 1975. Foto: Andrej
Štoviček. Hrani: Andrej
Štoviček.

Vladimira Štoviček
– Vladka in Andrej
Čebularj, poročni dan,
1954. Hrani: Andrej
Štoviček.

Vladimira Štoviček – Vladka z Duškom in Zvonkom,
okoli 1980. Foto: Andrej Štoviček. Hrani: Andrej
Štoviček.

njenih vzornikov. Leta 1954 se je dvajsetletna še med študijem poročila z Andrejem Čebularjem. Po koncu študija se je vrnila domov, leta 1960 se jima je rodil sin Andrej. Kmalu po njegovem rojstvu sta se z možem razšla. Vladka se je zaposlila kot likovna pedagoginja in sprva deljeno poučevala v osnovnih šolah Brestanica, Krško in Leskovec pri Krškem. Malo pred upokojitvijo se je zaposlila na Gimnaziji Brežice. Pedagoško delo ji je zagotavljalo materialno varnost, bila je mama in pedagoginja, ki ji je predvsem primanjkovalo časa za tisto, kar je najraje počela, to je kiparjenje. (TZAR, 2020, S16)

Ko je bil sin še majhen, je Vladka, kolikor ji je čas dopuščal, v ateljeju ustvarjala z očetom. Andrej se spominja, da je kot deček tudi sam začel prihajati v atelje, kjer je spoznaval svet gline in umetnosti. V prostem času, ki sta ga preživljala skupaj, sta se s Tomosovim motorjem vozila na Lisco, ki je bila obema zelo pri srcu. Pozneje je Vladka kupila »fičota«, s katerim sta se vozila na morje v Poreč in na izlete, celo do Prage. (TZAR, 2020, S16)

Kot likovna pedagoginja je Vladka svojo ljubezen do likovne umetnosti predajala otrokom in jim poskušala privzgojiti prepoznavanje lepega in ločevanje umetnosti od kiča, vzbuditi zanimanje za umetnost ali spodbujati njihovo izražanje. Navdahnjena morda tudi z njenim poučevanjem sta na umetniško pot stopila dva njena učenca, akademska slikarka Martina Fajt Koritnik³ (Markelj, 2004) in akademski slikar Vojko Pogačar⁴ (Mavsar, 2004).

Vladka je kot kiparka očetovi poti sledila z ustvarjanjem plaket, medalj, značk in grbov. Pri malih plastikah in aktih je razvila lasten izraz, t. i. poetični realizem, po katerem je postala prepoznavna. Najbolj jo je privlačilo žensko telo, v svojih delih je poskušala ujeti tudi čustvena stanja upodobljenih žensk in podobe iz vsakdanjega življenja. (TZAR, 2020, S21)

O tem, zakaj so jo prevzemali predvsem ženski motivi, je razmišljala: »Ženska! Se mi zdi, da je to nekaj najlepšega. Seveda ob tem ne izključujem, da so tudi moški lepi, a imajo neko grobost, moč, ženske pa v večini odražajo nežnost, toplino, milino. In to jim skušam tudi dati v svojih delih. Saj sem moške tudi modelirala, ampak se mi zdi, da ti moji moški ne odražajo tistega, kar bi morali. Drugače povedano, ne čutim tega, kar imajo moški. Ženska sem.« (Vladimira Štoviček v Mavsar, 2004, str. 8)

Po pripovedovanju sogovornikov se je Vladka najbolj našla v ustvarjanju ženskih podob, morda tudi zato, ker je bila po duši »velika ženska s srcem«, ženska s številnimi izkušnjami in preizkušnjami (TZA_AR, 2020, S10, str. 6), in ker so njeni ženski akti izmed vseh njenih del najverjetneje nastajali »res iz srca, potrebe po ustvarjanju«. (TZA_AR, 2020, S6, str. 8)

Zaradi svojega toplega značaja je Vladka spletala mnoge prijateljske in zaupne ženske vezi, ki so se prepletale tudi z njenim delom. »Neprecenljivi so bili trenutki z Vladko. Pozirala sem ji kar nekajkrat. Golote me ni bilo sram. Bolj je bilo nerodno

³ Martina Fajt Koritnik (1947–2020) je bila akademska slikarka, rojena v Krškem, kjer je tudi živela in ustvarjala (Nekrolog Martina Koritnik Fajt, 2020).

⁴ Vojko Pogačar se je rodil leta 1950 v Krškem. Na ALU v Ljubljani je diplomiral leta 1973. Živi in dela v Mariboru (Pogačar Vojko, 2020).

24 *mirovanje. Trenutki brez gibanja se znajo raztegovati v neskončnost. [...] Vse moje tegobe, vse bolečine, težave in probleme je nemo poslušala med modeliranjem. Vonj po kavi je pomenil pavzo. [...] vonj njene dobre kavice se je mešal z vonjem po glini.*« (TZAJ_AR, 2020, S10)

Vladimira Štoviček se je med študijem pod svoja dela podpisovala kot Čebular Vladka (TZAR, 2020, S16). Pozneje je podpis spremenila v Štoviček V. Zaradi enakih začetnic, ki sta ju imela z očetom Vladimirjem, je bilo premalo razvidno, da so dela njena. Okoli leta 1960 je svoj podpis z združitvijo zlogov priimka in imena spremenila v Stovla. Ker pa ji ni bil všeč zven besede, je zloga obrnila in nastal je podpis – Vlastov. (Mavsar, 2004)

Z očetom Vladimirjem je ustvarjala v ateljeju ob Šrajbarskem turnu, ki sta si ga delila do njegove smrti leta 1989.⁵ Vladimir je leta 1976, ob svoji 80-letnici, Občini Krško z darilno listino podaril vsa dela iz zasebne zbirke, skupaj z ateljejem. Vladka je v ateljeju še naprej ustvarjala in bila hkrati skrbnica očetove zbirke. (TZAJ_AR 2020, S6) Po očetovi smrti so Vladkina dela nastajala tudi v manjšem ateljeju v Leskovcu, ki sta si ga delila s sinom, ali pa je ustvarjala doma (TZAR, 2020, S16).

V Galeriji Krško je samostojno razstavljala v letih 1970, 1977, 1985 in 2009, ob praznovanju svojega 75. rojstnega dne. Leta 2014, že po njeni smrti, je bila na pobudo Društva likovnikov Krško – OKO na ogled razstava *Vladka*, na kateri so se z izborom njenih del poklonili 80. obletnici njenega rojstva. (TZAR, 2020, S21) Med letoma 1970 in 2012 je razstavljala v številnih slovenskih krajih, svoja dela je predstavila na več kot tridesetih samostojnih in skupinskih razstavah, nekajkrat tudi skupaj z očetom.⁶

Vladko, ki je živela in ustvarjala v Leskovcu pri Krškem, s pomočjo njenih del srečujemo na območju mesta in občine Krško. V Gaju zaslužnih občank in občanov v krškem mestnem parku stojita doprsna kipa – podoba očeta, akademskega kiparja Vladimirja Štovička (2001),⁷ in Jurija Dalmatina (2006). (TZAR, 2020, S21) V neposredni bližini, v niši kapelice ob kapucinskem samostanu, stoji celopostaven kip Janeza Evangelista (2004), zavetnika mesta. To je bilo njeno največje javno naročilo, ki ga je v sedmem desetletju svojega življenja izdelala za mesto Krško.⁸ (Černelič Krošelj, 2004)

5 Mestni muzej Krško se je s stalno razstavo akademskega kiparja Vladimirja Štovička odprl leta 2010. Dela, ki jih je umetnik iz lastne zbirke podaril Občini Krško, hranijo, varujejo, raziskujejo in predstavljajo v Mestnem muzeju Krško. (3. pogled v Štovičkov depo I ŠTUDIJE IN MALE PLASTIKE, 2019)

6 V razstavnem katalogu *Vladimira Štoviček 23. januar–20. februar 2004* je popis njenega opusa in pregled razstav do leta 2001. Podatki o ostalih razstavah so pridobljeni iz terenskih zapiskov TZAR, 2020, S21.

7 Javna pobuda za postavitev obeležja je bila podana ob Dnevh evropske kulturne dediščine 2000, ki so bili v Krškem posvečeni Vladimirju Štovičku. Uresničena je bila ob podpori Občine Krško; doprsni kip so odkrili 7. junija 2001. (Markelj, 2014)

8 Po naročilu ga je leta 2003 ustvarila za Občino Krško. Na razstavi v Dvorani v parku v Krškem, ki je bila predvsem predstavitev javne plastike, so bila razstavljena tudi Vladkina dela. Ob tej priložnosti je izšel katalog s popisom njenega opusa, s seznamom razstav in z bibliografijo. Ob postavitvi kipa je bila kapelica Žalostne matere božje preimenovala v kapelico Janeza Evangelista. (Černelič Krošelj, 2005)

25 *Govorico gline – kiparkin filmski portret* sta kot poklon Vladkinemu delu ob njeni 70-letnici posnela Jože Jagrič ter scenarist in režiser Jože Možina. Leta 2004, ko sta s kamero spremljala Vladkin vsakdan, je nastal kratek film, ki prepleta Vladkino zazrtost v preteklost, spomine na očeta, razmišljanje o kiparstvu, o sebi, svojih delih, odnos do narave in prijateljev. (Markelj, 2005)

Vladka je svoje bogato znanje in pedagoške izkušnje predajala tudi ljubiteljski kulturi in s tem skrbela za širjenje likovnega obzorja med ljubiteljskimi ustvarjalci. V Društvu likovnikov Krško – OKO⁹ je ves čas delovala kot mentorica, bila je tudi njihova častna članica. V društvu, kjer od leta 2009 deluje kiparska sekcija, je svoja znanja prenašal tudi njen sin Andrej Štoviček. (TZAJ_AR, 2020, S10)

Kot najbolj ustvarjalno obdobje, razbremenjeno poučevanja, je Vladka doživljala čas po upokojitvi. Takrat je »zadimala s polnimi pljuči in delala, delala« (Mavsar, 2004, str. 9); v atelje je lahko odšla, ko je »notranje vrenje prihajalo na plano« (prav tam).

S sinom Andrejem, na katerega je prenesla ljubezen do kiparskega ustvarjanja, sta spletla močno vez. Vsako jutro med 5.30 in 7.00 sta se ob kavi pogovarjala o umetnosti, njunih kužkih, med zadnjimi sta bila pudlica Miša in terier Medo, ki so ju kot družinski člani spremljali vse življenje, o načrtovanju dneva ali kosila, ki sta ga pojedla točno opoldne, »ko je zvonilo«; med razgovori so se porajale tudi nove ideje za delo. (TZAR, 2020, S16, str. 2) Vladka je zelo rada kuhala, pogosto po družinskih čeških receptih, med katerimi je izstopal recept za »torto francoskega generala« Vladkine tete Majde.¹⁰ Za božič je vedno pripravila češke »knedličke« s prato in kislim zeljem. Po češkem receptu pa je rada pripravila tudi »kinote« s slivovo marmelado, skuto in smetano. (TZAJ_AR, 2020, S10, str. 2)

Vladka je bila čustvena ženska z veliko mero optimizma, ljubezni do ljudi in življenja. Prijatelj se je razveselila z odprtimi rokami. A je bila hkrati tudi odločna in se ni ozirala na mnenja drugih – živela je po svoje, se tako oblačila in svoje mnenje izražala jasno in glasno. (TZAJ_AR, 2020, S10) Vladka je »živela za umetnost« (TZAJ_AR, 2020, S6, str. 6), »živela za to, da je kiparila« (TZAR, 2020, S16, str. 3). Ustvarjala je še predzadnji dan svojega življenja, njeno zadnje delo je bil ženski akt, ki pa je ostal nedokončan ... (TZAR, 2020, S16).

Vladkina življenjska pot se je v 78. letu starosti končala 31. avgusta 2012 v ljubljanskem Univerzitetnem kliničnem centru. Pokopana je na krškem pokopališču.

9 Društvo likovnikov Krško – OKO je bilo leta 1996 ustanovljeno v Krškem. Dan društva je Štovičkov dan, ki ga praznujejo vsako leto 26. junija – na rojstni dan Vladimirja Štovička. (O društvu, 2020)

10 Teta Majda, izvrstna kuharica, je bila žena Vladkinega strica Svatopulka. Vladka je recepte tete Majde hranila v posebnem zvezku. (TZAR, 2016 str. 2)

VLADKA LIKAR KOBAL

FOTOGRAFINJA, PEDAGOGINJA

13. junij 1936, Ljubljana–14. februar 2018, Ljubljana

Fotografinja, ki je ljubiteljske fotografije razvijala v domači temnici v kopalnici svojega doma, je dejala, da bi si vsak gost mislil, da tam namesto nje živijo fotografije (TZAJ_AR, 2020, S1). Z domačo Brestanico je stkala močno vez, ki je iz mladostniškega domotožja prerasla v kraj, kamor se je redno vračala. »[...] že sama beseda Brestanica ji hitreje požene kri po žilah in zviša srčni utrip, ko se bliža železniški postaji s tem imenom« (Likar Žužek, 2004, str. 5).

Vladka Likar Kobal se je 13. junija 1936 v Ljubljani kot najstarejša hči rodila Senovčanoma – materi Alojziji Kladušek, šolani šivilji in gospodinji, ter očetu Vladimirju Likarju. Bila je najstarejša izmed treh sestra, pet let mlajše Lee in štirinajst let mlajše Ksenije. Vladka ali Ladka, kakor so jo klicali bližnji, je otroštvo in mladost preživljala v Brestanici. Z materjo sta bili prvih pet let njenega življenja večinoma sami. Takrat je Alojzija zaradi Vladimirjeve odsotnosti še živela pri svojih starših, pozneje so se z družino po Brestanici večkrat selili. Oče, po katerem je Vladka dobila ime, je v tem času služil kot častnik na mednarodni trgovski ladji in se zelo redko vračal domov. Po rojstvu mlajše hčerke Lee leta 1941 se je Vladimir ustalil v domačem kraju in se zaposlil kot komercialist v termoelektrarni Brestanica. (TZAJ, 2020, S11)

Vladkin učni jezik v prvem razredu osnovne šole je bil zaradi nemške okupacije še nemški. Zelo se je zabavala ob učenju novih izrazov, še zlasti se ji je v spomin vtisnila beseda »brod« (kruh, nem.), ki jo je povezovala s takratnim brestaniškim brodom čez Savo. Učiteljišče v Celju je obiskovala le krajši čas, po skoraj polovici prvega letnika je resneje zbolela za škrlatinko; zaradi predolge odsotnosti letnika ni izdelala. Zelo si je želela šolanje nadaljevati na tedanji Šoli za umetno obrt.¹ Med pripravami na sprejemne izpite je bivala pri stricu in teti na bližnji Križevniški ulici,

¹ Danes Srednja šola za oblikovanje in fotografijo v ljubljanskih Križankah (Pihlar, 2019). »Ustanovljena je bila leta 1946 z namenom vzgajati in usposabljanje gojence za samostojno izdelovanje izdelkov umetne obrti. Šola je imela na začetku šest oddelkov: oddelek za dekorativno slikarstvo, kiparstvo in rezbarstvo, notranjo opremo, keramiko, umetno kovinarstvo in žensko umetno obrt.« (Prav tam) Leta 1981 se je Šola za umetno obrt preimenovala v Šolo za oblikovanje in fotografijo (Kurtovič, 2009).

Vladka Likar Kobal (v sredini) z nekaj člani organizacijskega odbora prireditve Fotoantika. Z leve proti desni: Ferucio Hrvatini, Sandi Jesenovec, Niko Mušič in Anton Demšar. Pozna 70. leta 20. stoletja. Foto: Foto Demšar. Hrani: Mitja Kobal.

Fotoaparati Asahi Pentax Spotmatic (leto izd. 1964) je Vladka Likar Kobal uporabljala najpogosteje in najdlje. Kupila ga je kmalu po zaposlitvi na CSŠ Ljubljana. Foto: Mestni muzej Krško. Fotografijo hrani fototeka Mestnega muzeja Krško.

Vladka Likar Kopal (v drugi klopi, četrta z desne) v vajeniški šoli v Celju, 1954. Hrani: Mitja Kopal.

vendar ji je preizkus znanja spodletel. Kljub temu je ostala v Ljubljani in se leta 1953 kot vajenka zaposlila v Foto Potrču, tedaj najbolj znanem portretnem fotografskem ateljeju.² Vajeništvo jo je ponovno povezal s Celjem, kjer je obiskovala teoretični del šolanja. (TZA, 2020, S11)

S poklicnim izobraževanjem in z vajeništvom pri Foto Potrču je »*pridobila vsa zahtevna poklicna znanja fotografa*«, so zapisali pri Društvu poklicnih fotografov Slovenije (2018). Bivanje na Križevniški ulici in izleti v hribe so stkali prijateljstvo s sosedom Sašem Kobalom. Avgustu 1960 se jima je rodil sin Mitja, jeseni istega leta sta se v ožjem družinskem krogu poročila na ljubljanskem magistratu. Po nekaj letih se je njun zakon končal, Vladka in Mitja sta se preselila v stanovanje Saševe babice v drugem nadstropju Zoisove palače in se tako vrnila na Križevniško ulico. Stene in police stanovanja so sčasoma zapolnili različni spominki, kipci, lončeni izdelki in dela raznih umetnikov, ki jih je prejela v dar. (TZA, 2020, S15; S11) Zaradi novega načina življenja in vzgoje otroka se je odločila za drugo poklicno pot. Kot učiteljica se je zaposlila na Centru strokovnih šol³ za Bežigradom v Ljubljani, kjer je poučevala praktični del pouka smeri fotografski tehnik. »*Kot pedagog je bila vsekakor opazno uspešna pri usmerjanju in motiviranju učencev na področju fotografije, saj so le-ti prejeli vrsto domačih in tujih priznanj.*« (V spomin – Vladka Likar Kopal, 2018) Med drugim je bila mentorica in prijateljica reportažnega

² Fotoatelj Foto Potrč je med letoma 1942 in 2012 deloval na Slovenski cesti 30 v Ljubljani. Ukvarjal se je predvsem z analogno portretno in poročno fotografijo. (Bukovec, J., 2012)

³ »Šola je bila ustanovljena leta 1962 z imenom Center strokovnih šol, ki je vključeval naslednje poklicne šole: avtomehanično, elektro, frizersko, fotografsko, oblačilno, tapetniško, lesno, steklarsko, avtoličarsko in dimnikarsko. [...] Od šolskega leta 1981/82, to je od uvedbe usmerjenega izobraževanja, pa do leta 2000 je šola nosila naziv Srednja šola tehničnih strok in osebnih storitev Ljubljana. Od začetka leta 2000 je šola delovala pod novim imenom: Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad-Ljubljana.« (Letni delovni načrt SIC Ljubljana za šolsko leto 2018/2019, 27. 9. 2018, str. 3)

fotografa Srdjana Živulovića,⁴ ustanovitelja fotografske agencije BoBo, ter učiteljica 29 in mentorica Sonji Lebedinec, profesorici za fotografijo na SŠOF⁵ Ljubljana. (TZA)_AR, 2020, S6) Po petnajstih letih je sklenila učiteljski poklic. Nova digitalna fotografska tehnologija ji ni bila blizu, zato se je do upokojitve zaposlila v Foto Tivoli (TZA, 2020, S15).

Leta 1973 se je kot ena izmed ustanovnih članic vključila v Društvo poklicnih fotografov Slovenije. Aktivno je sodelovala v odborih za večjo prepoznavnost dela poklicnih fotografov in izobraževanje javnosti o njihovih dejavnostih. (V spomin – Vladka Likar Kopal, 2018) Kot članica organizacijskega odbora se je redno udeleževala tudi Fotoantike,⁶ vsakoletne društvene sejemске prireditve v ljubljanskih Križankah (Hrvatini, 2007).

Delo v mladosti pri Foto Potrču je bila glavna »iskrica« za nadaljnje izražanje s portretno fotografijo (TZA, 2020, S8, str. 3). Njen prijatelj, nekoč sokrajan iz Brestanice, novinar, potopisec in ljubiteljski slikar Željko Kozinc, je bil stalni pisec uvodnih govorov na njenih razstavah, sama ob teh priložnostih ni rada veliko govorila (prav tam). V katalogu za razstavo *Ob Radulji* v Trebnjem leta 1991 je zapisal: »[...] Njena značilna motivika so portreti ljudi v njihovih značilnih okoljih in določenih življenjskih obdobjih, kakor tudi portreti umetnikov v njihovih delovnih ambientih, dopolnjevani s posnetki njihovih likovnih umetnin. Na svojih potovanjih in izletih se ne loči od fotoaparata, zato jo lahko označimo tudi kot svojevrstno pričevalko dogajanj, pojavov in značilnih ljudi naših krajev. Poudariti je treba zlasti njen občutek za detajle socialnih razmer in naravnih pojavov, kjer pride do izraza visok strokoven potencial poklicnega fotografa, ki mu njegovo delo pomeni tudi osnovno življenjsko opravilo, ne le službe.« (Kozinc, 1991) Njen pristop do tistih, ki jih je fotografirala, je bil zelo oseben, »jih je v dušo spoznala« (TZA, 2020, S11, str. 1). Zaradi svoje toplote, vztrajnosti, trme, zagnanosti, neposrednosti in profesionalnega odnosa je bila priljubljena med ljudmi. Na tiste, s katerimi je sodelovala, je naredila velik vtis, sčasoma si je ustvarila zelo široko mrežo poznanstev po celotni Sloveniji. (TZA)_AR, 2020, S6) »Njena specialnost je bila, da je vse poznala« (TZA, 2020, S8, str. 3).

Navezanost na domačo Brestanico je s portretno fotografijo prikazala na dveh vidnejših avtorskih razstavah. *Obrazi, ujeti v trenutkih časa* sledijo odraščanju šestnajstih Brestaničanov v štirih desetletjih – od vrtca do službovanja (1977, 1987, 1997, 2007). Ker so ji bili otroci še zlasti ljubi, jih je zelo rada fotografirala.

⁴ Fotografija slovenskega fotografa Srdjana Živulovića, ki prikazuje migrante med pešačenjem v zbirni center in je bila posneta 20. oktobra 2015 v bližini Brežic, je ena od 17 fotografij tiskovne agencije Reuters, ki so leta 2016 prejele Pulitzerjevo nagrado za fotografijo. (Vir: <https://www.dnevnik.si/1042734228>, 19. 4. 2016)

⁵ Srednja šola za oblikovanje in fotografijo.

⁶ »Prireditve je namenjena fotografom, ljubiteljem fotografije, zbiralcem fotografske opreme, fotografiji, albumov in fotografske literature [...] Pritegnila naj bi vse, ki se zanimajo za zgodovino in razvoj fotografije.« (Fotoantika 2018, 5. 6. 2018)

30 Z najmlajšo sestro Ksenijo, pozneje s sinom Mitjo in z nečaki ter vnukinjo Pio je preživela veliko časa na izletih po Sloveniji, vodila jih je po ljubljanskih muzejih in galerijah in jim tako približala čut za umetnost in lepo (TZA), 2020, S11). Rekla je, da se v družbi otrok tudi sama »pootroči« (TZA_AR, 2020, S1, str. 6). Z razstavo *Vezi, ki živijo* (2004) ali, z Vladkinimi besedami, »razseljeni Brestančani« (TZA_AR, 2020, S1, str. 6) je predstavila nekdanje domačine, ki so se na neki točki svojega življenja odselili drugam, še vedno pa Brestanici pravijo dom; mednje se je uvrščala tudi sama. Po besedah sogovornikov je bila dobra poznavalka zgodovine Brestanice in njenih prebivalcev (TZA_AR, 2020, S1). Fotografije z obeh omenjenih razstav je skupaj z besedili s pomočjo družinskih članov in članov Kulturnega društva Brestanica⁷ izdala v istoimenskih zbornikih.

Leta 1988 se je na gradu Rajhenburg predstavila z razstavo portretnih fotografij enajstih slovenskih likovnikov; ti so razstavili svoja likovna dela. Med njimi so bili Janez Boljka, Karel Zelenko, Božidar Jakac, Vladimir Štoviček, Emerik Bernard, Rajko Čuber in drugi (*Likovniki v portretih in s svojimi deli*, 1988). Istega leta je prejela priznanje krajevne skupnosti Brestanica (TZA_AR, 2020, S1). Leta 1993 je na gradu Podsreda z naslovom *Medij & medij: Kozjanski slikarji v očeh Vladke Kobal* ponovno razstavila fotografije umetnikov, ki jih je tokrat upodobila v njihovih ateljejih (Kobal, 1993).

Vsak v svojem izrazu sta Vladka Likar Kobal in akademski slikar Rajko Čuber decembra 1992 na gradu Rajhenburg predstavila način življenja menihov trapistov. Fotografinja s portreti menihov v naravni velikosti in z izseki iz njihovega vsakdana, slikar pa osebno dožemanje poslanstva meniškega reda, ki je z bivanjem in delovanjem pripomogel h gospodarskemu in kmetijskemu razvoju kraja in okolice. (Petrič, 1992; Likar Žužek, 1993) Na Vladkino željo je razstavo med drugim odprl tudi Moški pevski zbor Svoboda Brestanica, ki ga je redno spremljala na njihovih koncertih v domačem kraju (TZA_AR, 2020, S1). Njena dolgoletna neuresničena zamisel je bila, da bi imela svoj razstavni atelje prav na Gradu Rajhenburg (Kremenšek, 1993), kamor je med obiski domačih zelo rada zahajala (TZA_AR, 2020, S1). Veliko svojih in skupnih projektov je izvedla z dolgoletnim prijateljem, etnologom prof. Slavkom Kremenškom. Med drugim je sodelovala pri vsebinski zasnovi razstav na kozjanski Kroflnovi domačiji,⁸ kjer sta preživela precej časa, Vladka pa je v prenovljenih prostorih razstavila tudi veliko svojih del.⁹ (TZA_AR, 2020, S1; TZA), 2020, S8) Z njegovo pomočjo je med drugim raziskovala rodovnik

Vladka Likar Kobal z vnukinjo Pio ob Ljubljani, 1987. Foto: Mitja Kobal. Hrani: Mitja Kobal.

svoje družine, preučevala način življenja menihov trapistov, zato sta se pogosto skupaj vračala v Posavje (TZA), 2020, S15).

Njena posebnost, ki se je vtisnila v spomin bližnjim, so bile ročno izdelane voščilnice, ki jih je kot razglednico ali zahvalo pošiljala ob različnih priložnostih – rojstnih dnevih ali praznikih. Največkrat jih je izdelala iz svojih fotografij, na katerih so bili ujeti prejemniki ali pa jo je podoba s fotografije spomnila nanje. (TZA_AR, 2020, S1; TZA), S8) Svaku se je za koledar s starimi fotografijami Brestanice, ki ga je prejela v dar, zahvalila po svoji navadi: »Rajhenburčani, ki nas je življenje zaneslo v Ljubljano, sedimo ob kavici in gledamo stare slike Rajhenburga. Oh, koliko zgodb je privrelo na dan, vsakemu drugačne spomine so obudile, a vse nadvse ljube. Popeljale so nas v čas naše mladosti. Tako toplo nam je pri srcu.« (Vladka Likar Kobal v TZA_AR, 2020, S1, str. 2)

Njeni nemirni umetniški duh in nenehna želja po ustvarjanju ter izražanju so jo spodbudili k številnim projektom, ki jih je udeležila v pokoju. Fotoaparati so bili ob tem njen stalni spremljevalec. (TZA), 2020, S8; S11) »Ona je bila vedno z njim in v vsakem trenutku je našla en motiv in slikala (fotografirala, op. p.). Pa ji je kdo od teh prijateljev: »Pa že spet neki šklocaš!« [...] je rekla: »Nikol' ne veš, kdaj ti prav pride.« To je imela v sebi.« (TZA_AR, 2020, S1, str. 2)

Zadnji dve leti in pol je preživela v domu starejših občanov v Idriji. Umrla je v Ljubljani 14. februarja 2018. Na njeno željo je pokopana v domači Brestanici. (TZA), 2020, S11)

⁷ V KD Svoboda Brestanica je bila vpisana kot članica, vendar od nje nikoli niso zahtevali članarine, delovala je kot podpornica in simpatizerka. (TZA_AR, 2020, S1)

⁸ Kroflnova domačija ali Kroflovina, ki je bila obnovljena leta 2001, je bila razglašena za kulturni spomenik. Leto pozneje je bilo na pobudo Slavka Kremenška ustanovljeno Muzejsko društvo Kozje, ki je na domačiji vzpostavilo prostor za razstave. S svojim delovanjem stremi k obujanju kulturno-turističnih dejavnosti območja. (Sok, 2012)

⁹ Fotografska razstava: *Križi in kapele v župniji Kozje* (Horvat, 2010).

- 32 V času raziskovanja smo »spoznali« še nekaj pomembnih *spregledanih*, ki so bile rojene in/ali so v nekem obdobju svojega življenja delovale v lokalnem prostoru oziroma na območju današnje občine Krško.

MATILDA KLEMENČIČ

PESNICA, PEVKA

12. 3. 1891, Krško–22. 1. 1927, Ljubljana

Matilda Klemenčič je znana kot prva pesnica v Krškem in »slovenska Madona«.¹ Pesmi, predvsem izpovedne, je pod psevdonimom Matilda K. ali M. Klemenčič objavljala v *Slovanu* in *Slovenski ženi*. V Krškem je končala dva letnika meščanske šole, tretjega pri uršulinkah v Ljubljani. V mestu je bila znana tudi kot pevka, zlasti na cerkvenem koru. Pri sedemnajstih letih se je poročila s slikarjem Franom Klemenčičem. Zaradi njegovega študija slikarstva in dela sta se veliko selila. Zadnja leta je preživela v ljubljanskih Kosezah. (Lamut, 1928, str. 1–3)

ANČKA SALMIČ

PESNICA

29. 5. 1902, Gorenja vas–2. 9. 1969, Leskovec pri Krškem

Ančki Salmič je socialni položaja družine po končani osnovni šoli onemogočil nadaljnje izobraževanje. Leta 1926 je bila v časopisu *Vigred* objavljena njena prva pesem, leta 1940 je v samozaložbi izdala prvo zbirko *Cvetje z neobdelanih gredic* (Novak Popov, 2004). »Med vsakdanjim delom je pisala pesmi o usodi žene in matere, radostih ob doživljanju narave in povezanosti kmečkega človeka z zemljo« (prav tam). Med drugo svetovno vojno je bila z družino pregnana v Nemčijo. V pesniški zbirki *Iz črnih dni pregnanstva* iz leta 1967 piše o vtisih iz izgnanstva, posthumno je leta 1995 izšla pesniška zbirka *Moja pesem* (Smolič, 1977).

RUŽA LUCIJA PETELIN

PESNICA, REŽISERKA, UČITELJICA, PISATELJICA, PREVAJALKA

6. 9. 1905, Trst–27. 4. 1974, Zagreb

Ruža Lucija Petelin se je sredi prve svetovne vojne z družino preselila na Beli breg pri Leskovcu. Meščansko šolo je obiskovala v Krškem, nato učiteljišče v Ljubljani, kasneje je med drugim poučevala tudi v Krškem. Za slovenske izseljence na Hrvaškem je prevajala in pisala libreta, igre, pesmi in prozo. V Zagrebu, kjer je med letoma 1947 in 1951 vodila Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, je študirala režijo. Ljubiteljsko se je ukvarjala tudi s slikarstvom. (Zavod Neviodunum, 2015b)

KRISTINA LAZORKO

KNJIŽNIČARKA, UČITELJICA

13. 6. 1906, Ljubljana–6. 3. 1990, Brežice

Kristina Lazorko se je šolala pri uršulinkah in na učiteljišču v Ljubljani. Z družino se je v Krško preselila leta 1941. Med letoma 1945 in 1966 je na osnovni šoli delala kot učiteljica in ravnateljica. Kot ena izmed ustanovnih članic krške AFŽ je bila pobudnica vzpostavitve Okrajne ljudske knjižnice. Bila je prva in edina povojna knjižničarka v občini. Bralno kulturo si je prizadevala približati vsem generacijam. Vidno vlogo je imela tudi pri ustanovitvi današnje Valvasorjeve knjižnice, odprte leta 1965, v kateri je delovala do leta 1980. (Šribar, 1990)

¹ Mož Fran Klemenčič jo je z njuno hčerko v tehniki olja upodobil na platnu z naslovom Slovenska Madona (Lamut, 1928, str. 2).

FRANJA PRESNIK

UČITELJICA, KULTURNA DELAVKA, REŽISERKA

3. 3. 1909, Jarenina pri Mariboru–20. 5. 1965, Zdole

Franja Presnik je na Osnovni šoli Zdole vodila podmladka Rdečega križa in Jadranske straže. V štiridesetih letih je bila vodja šolske dramske sekcije, v kateri je tudi režirala. V šolskem letu 1948/49 je bila na Osnovni šoli Zdole imenovana za šolsko upravnico, leta 1951 za sekretarko krajevnega odbora OF Zdole, od leta 1952 mu je predsedovala. Ob koncu šolskega leta 1963/64 se je upokojila. (Brenčič, Špiler, 2012)

JUSTINA GNEDIČ KOZINC

LJUDSKA PESNICA IN PISATELJICA

21. 11. 1917, Mrtovec pri Boštanju–30. 3. 2005, Celje

Justina Gnedič Kozinc je odraščala na Mrtovcu nad Boštanjem. Na Okraju Krško je po letu 1945 delala kot kulturna referentka. Sooblikovala je okrajni časopis *Naše delo*. Med letoma 1960 in 1965 je kot gospodinja službovala v Beli vili – Titovi rezidenci na Brionih. Leta 2007 je v dveh delih izšla njena knjiga o vtisih iz izgnanstva *Spomin na sanje (Pričevanje in Pesmi)*. (Zavod Neviodunum, 2015a)

MINKA ZUPANČIČ

ČEBELARKA

27. 12. 1921, Anovec–16. 5. 2004, Krško

Minka Zupančič je osnovno šolo obiskovala na Zdolah. Vse do upokojitve je bila zaposlena na Kmečki zadruzi Krško. S čebelarstvom se je začela ukvarjati v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Na Osnovni šoli Jurija Dalmatina je bila prva mentorica čebelarskega krožka, kjer je svojo pot začel dr. Janko Božič, izredni profesor in vodja Centra za čebelarstvo na Biotehniški fakulteti. Njeno delo danes

nadaljuje Suzana Pacek. Bila je soustanoviteljica Čebelarskega društva Krško, sodelovala je tudi s Čebelarsko zvezo Slovenije. (TZAR 2020, S21)

BLAŽENKA KOŠMELJ JERIČEK

EKONOMISTKA IN STATISTIČARKA

27. 1. 1925, Brestanica–8. 1. 2017, Ljubljana

Blaženka Košmelj Jeriček je otroštvo in mladost preživela v Brestanici. Leta 1965 je doktorirala na ljubljanski Ekonomski fakulteti, kjer je bila do upokojitve zaposlena kot redna profesorica; predavala je predmet Statistična metodologija. Je prejemnica jugoslovanskega odlikovanja red dela z zlatim vencem in soavtorica *Statističnega terminološkega slovarja*. Leta 2001 je prejela naziv zaslužne profesorice Univerze v Ljubljani. (Košmelj, 2004)

PAVLA ZAJELŠNIK

UČITELJICA, MLADINSKA DELAVKA, REŽISERKA

23. 1. 1930, Brestanica–8. 10. 2015, Brestanica

Pavla Zajelšnik, rojena Jug, je v Mariboru končala učiteljske. Od leta 1956 do upokojitve leta 1986 je bila v Brestanici učiteljica razrednega pouka, poučevala je tudi angleščino in skrbela za šolsko prehrano. Bila je ustanoviteljica in članica DPM Brestanica. Aktivno se je vključevala v krajevno kulturno življenje, predvsem na področju gledališke dejavnosti in družabnih prireditev v KD Svoboda. (TZA)_AR, 2020, S1)

Budna Kodrič, N. in Serše, A. (ur.) (2003). *Splošno žensko društvo: 1901–1945: Od dobrih deklet do feministk*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije.

Gerk, S., Križnar, I., Ravnikar-Podbevšek, Š. (ur.) (1970). *Slovenke v narodnoosvobodilnem boju: Zbornik dokumentov, člankov in spominov*. Ljubljana: Borec.

Google Maps (2020). Google: Google Maps. Pridobljeno iz <https://www.google.com/maps/>

Kladnik, D. (2017). *(Ne)znani Slovenci*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Leksikon Posavci. Posavci.si. Pridobljeno iz: <http://www.posavci.si/>. (Pogoji uporabe [<http://www.posavci.si/pogoji-uporabe-vsebin/>] veljajo za vsako nadaljnje razpolaganje z deli. Ta navedba velja za vso nadaljnjo rabo virov spletne strani <http://www.posavci.si/> v publikaciji *Spre gledane – pozabljeni polovica Krškega*.)

Meščanka Josipina Hočvar: *Gospodarstvenica, mecenka in dobrotnica* (6. 10. 2011). Mestni muzej Krško. Pridobljeno iz <https://www.mestnimuzejkrsko.si/razstave/stalne/mescanka-josipina-hocevar-gospodarstvenica-mecenka-in-dobrotnica>.

Milharčič-Hladnik, M. (1995). *Šolstvo in učiteljice na Slovenskem*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Nepozabne: Ženske, ki so premikale meje našega sveta (2020). Antič Gaber, M. (ur.). Ljubljana: Mladinska knjiga, 2020.

Selišnik, I. (2012). Vstop Slovenk v politiko: Od sprejemnice do volišča. V M. Tomiňšek Perovšek, B. Jezernik, J. Hudales, *Ženske v dobi moderne* (str. 24–33). Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

Šelih, A., Antič Gaber, M., Puhar, A., Renner, T., Šuklje, R., Verginella, M. (ur.) (2007). *Pozabljeni polovica: Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem*. Ljubljana: Tuma in SAZU.

Štepec, M. (2012). *Ženske v vojni 1914–1918*. V mag. M. Tomiňšek Perovšek, dr. B. Jezernik, dr. J. Hudales, *Ženske v dobi moderne* (str. 64–75). Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

Tomiňšek Perovšek, M., Jezernik, B., Hudales, J. (ur.) (2012). *Slovenke v dobi moderne*. Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

Verginella, M. (2006). *Ženska obrobja: Vpis žensk v zgodovino Slovencev*. Ljubljana: Delta.

REZI PIRC

Ban, V., Košir, O., ZPM (2013). Za srečnejše otroštvo v Posavju. V Geiger Bukovec, S., Perko, M., Sanchez, K. E., Struc, M. (ur.), Švaljek, Z., Zega, P., *60 let za dobro otrok: 1953–2013* (str. 275–278). Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Ban, V., Zalokar, D. (2009). *55 let za srečnejše otroštvo*. Košir, O., Zalokar, D., Ban, V., Brenčič, P., Mavsar, S. (ur.). Krško: Neviudunum.

Mavsar, S. (2013). Rezi Pirc (1923–1999): 90 let rojstva pobudnice in prve predsednice ZPM Krško. V *Almanah občine Krško* (str. 154–158). Krško: Neviudunum.

Pirc, R. (1977). Šolsko in otroško varstvo ter družbena dejavnost z mladino v občini Krško po osvoboditvi. V Smrekar L. (ur.), *Krško skozi čas: 1477–1977: Zbornik ob 500-letnici mesta* (str. 729–741).

ZPMK (21. 11. 2013). Posebna priloga ob 60-letnici ZPM Krško. *Posavski obzornik (priloga)* 24 (13), str. 15–18. Pridobljeno iz <https://www.posavskiobzornik.si/arhiv-obzornikov/2013/24-13>

Zavod Neviudunum (2015). Rezi Pirc. *Posavci.si*. Pridobljeno iz <http://www.posavci.si/osebe/pirc-rezi/218/>

GITICA JAKOPIN

Ajataj (2020). COBISS – mreža knjižničnih informacijskih sistemov in informacijskih sistemov o raziskovalni dejavnosti. Pridobljeno iz <https://plus.si.cobiss.net/opac7/bib/13033735>

Alef (2020). Gitica Jakopin. *Antikariat Alef*. Pridobljeno iz https://www.antikariatalef.si/?s=gitica+jakopin&post_type=product

Alica v čudežni deželi 6+ (2013). Lutkovno gledališče Maribor. Pridobljeno iz <https://www.lg-mb.si/pretekle-sezone/alica-v-cudezni-dezeli/>

Bauer, M. (g. 2. 1987). Dober dan, Dolenjci: Gitica Jakopin. *Dolenjski list* 29 (6), str. 26.

Dušič Gornik, B. (14. 9. 1995). Pesnica iz naših krajev: Sto pesmi Ančke Salmič. *Dolenjski list (Priloga)* 46 (37), str. 12.

Glušič, H. (1977). Pisateljsko in prevajalsko delo Gitice Jakopinove. V Smrekar L. (ur.), *Krško skozi čas: 1477–1977: Zbornik ob 500-letnici mesta* (str. 273–276). Krško: Skupščina občine: Odbor za pripravo praznovanja 500-letnice Krškega.

Jakopič, P. (2015). Na današnji dan, 14. avgust. Radioprvi. Prepis zvočnega posnetka, čas: 4:12–4:42. Pridobljeno iz <https://radioprvi.rtvsl.si/2015/08/14-avgust/>

Kajuhova nagrada (2020). Wikipedija. Prosta enciklopedija. Pridobljeno iz https://sl.wikipedia.org/wiki/Kajuhova_nagrada

Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P., Vodeb, G. (2009). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Kanič, I. (ur.), str. 166. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije; Narodna in univerzitetna knjižnica.

Mavsar, B. (12. 6. 2008). Praznik v besedi, glasbi in sliki. *Posavski obzornik* 12 (12), str. 6.

Sovretova nagrada (2020). Društvo slovenskih književnih prevajalcev. Pridobljeno iz <http://dskp-drustvo.si/index.php/nagrade/sovretova-nagrada>

Štritof, V. (2015). Lewis Carroll – Pavel Lužan: *Alica v čudežni deželi*. Radioprvi. Pridobljeno iz <https://radioprvi.rtvsl.si/2015/07/lewis-carroll-pavel-luzan-alica-v-cudezni-dezeli/>

Upravni svet založbe Borec v Ljubljani (1. 1. 1960). Razpis Kajuhovih nagrad. *Slovenski Jadran* 9 (1), str. 9. Pridobljeno iz <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-VJVOSD9O>

Zavod Neviudunum (2015). Gitica Jakopin. *Posavci.si*. Pridobljeno iz <http://www.posavci.si/osebe/jakopin-gitica/162/>

Zoran, I. (22. 2. 1996). Najinost, ki ni le ljubezen. *Dolenjski list (Priloga)* 47 (8), str. 19.

VLADIMIRA ŠTOVIČEK – VLADKA

Černelič Krošelj, A. (2004). Janez Evangelist in umetnica: Razstava del Vladke Štoviček v Dvorani v parku v Krškem. *Rast* 15 (2 (92)), str. 247–248. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-F7912Co/ob92b706-6357-4a76-8447-54a534e13d1c/PDF>

F7912Co/ob92b706-6357-4a76-8447-54a534e13d1c/PDF

Černelič Krošelj, A. (2004). Dvorana v parku, Krško, 23. januar–20. februar 2004. Krško: Občina Krško.

Černelič Krošelj, A. (2005). Govorica gline: Vladimira Štoviček: DVD video, producent Občina Krško, režiser Jože Možina, kamera Jože Jagrič, produkcija Etika Studio Fos, Krško 2004. *Rast* 16 (3/4), str. 370–371. Pridobljeno iz <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-U3JPPBVV/ef33605b-dd43-441a-86d6-2df8c782a81c/PDF>

Čopič, Š., Oršanič, H., Rostohar, A., Lorber, O. (1989). *Vladimir Štoviček: [1896–1989: Retrospektivna razstava]*. Brežice: Posavski muzej.

DLUM (1920–2020). *Pogačar Vojko*. Pridobljeno iz <https://www.dlum.si/clani/pogacar-vojko>

Horvat, Z. (1992). Ko sem še majhen bil (Raziskovalna naloga). Osnovna šola Leskovec. Leskovec pri Krškem.

Juteršek, M. (2001). Vladimira Štoviček: Muzej Jesenice, Kosova graščina, razstava od 8. 3. do 31. 3. 2001 (Razstavni katalog). Jesenice: Gornjesavski muzej.

Markelj, M. (14. 6. 2001). Štoviček v Gaju zaslužnih občanov: Kipar in medaljer Vladimir Štoviček je dobil obeležje v Gaju zaslužnih občanov v Krškem: Doprnski kip izdelala njegova hči akademska kiparka Vladimira Štoviček. *Dolenjski list* 52 (24), str. 10.

Markelj, M. (2004). Življenja brez umetnosti si ne more predstavljati: Pogovor z akademsko kiparko Vladimiro Štoviček ob njeni sedemdesetletnici. *Rast* 15 (2(92)), str. 223–231. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-F7912Co/ob92b706-6357-4a76-8447-54a534e13d1c/PDF>

Markelj, M. (2005). Kiparkin filmski portret. *Dolenjski list* 56 (9), str. 10.

Mavsar, B. (jan. 2004). Vladimira Štoviček – Vlastov, akademska kiparka: S kiparstvom živim, to je v meni in s tem se razdajam. *Posavski obzornik* 8 (74), str. 8–9. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-WSGO1FG/70181a8a-77c0-460d-85e1-4519d367d494/PDF>

O društvu (2020). *Društvo likovnikov Krško – OKO*. Pridobljeno iz <https://www.okoart.si/o-drustvu.html>

Zveza društev slovenskih likovnih umetnikov (2020). *Nekrolog Martina Koritnik Fajt*. Pridobljeno iz <https://zdslu.si/martina-koritnik-fajt-nekrolog/>

3. pogled v Štovičkov depo I ŠTUDIJE IN MALE PLASTIKE (15. 6. 2019). Mestni muzej Krško. Pridobljeno iz <https://www.mestnimuzejkrsko.si/razstave/obcasne/3-pogled-v-stovickov-depo-i-studije-in-male-plastike>

VLADKA LIKAR KOBAL

Bukovec, J. (12. 6. 2012). Fotoatelj, kjer je lepa ženska našla milost. *Dnevnik*. Pridobljeno iz <https://www.dnevnik.si/1042535595>

Fotoantika 2018. (6. 5. 2018). Digitalna kamera. Pridobljeno iz <https://www.digitalna-kamera.si/fotoantika-2018/>

Horvat, E. (18. 11. 2010). *Fotografska razstava: Križi in kapele v župniji Kozje*. Pridobljeno iz <https://kozjansko.info/2010/11/fotografska-razstava-krizi-in-kapele-v-zupniji-kozje-video/>

Hrvat, F. (2007). *30 let Fotoantike*. Društvo fotografov Slovenije. Pridobljeno iz <http://www.drustvo-fotografov-slovenije.si/fotoantika/foto-antika-2007/?nggpage=2>

Kobal, V. (1993). Medij & medij: Kozjanski slikarji v fotografskih očeh Vladke Kobal: [Grad Podsreda, 1. okt.–30. okt. 1993]. Razstavni plakat. Podsreda: Zavod »Spominski park Trebče«.

Kozinc, Ž. (1991). *Ob Radulji*. Razstava fotografij v Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje, 26. 10.–26. 11. 1991. Razstavni katalog. Zveza kulturnih organizacij Trebnje in Dolenjski muzej Novo mesto.

Kurtovič, M. (2009). Šolska knjižnica Srednje šole za oblikovanje in fotografijo Ljubljana (ŠŠOF) se predstavi. *Knjižničarske novice* 20 (9), str. 16–17. Pridobljeno iz <https://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/v2/podrobnostClanek.aspx?id=219>

Letni delovni načrt Strokovno izobraževalnega centra Ljubljana za šolsko leto 2018/2019 (27. 9. 2018). Strokovno izobraževalni center Ljubljana. Pridobljeno iz: <https://www.siclj.si/wp-content/uploads/2018/10/ldn-18.pdf>

Likar Žužek, N. (14. 1. 1993). Poznani po siru in čokoladi. *Dolenjski list* 43 (2), str. 12.

Likar Žužek, N. (2004). V Likar Žužek, N. in Likar Kobal, V. (ur.) *Vezi, ki živijo: Nekdanji domačini Brestanice o svojem kraju* (str. 5). Brestanica: Krajevna skupnost.

Likovniki v portretih in s svojimi deli (17. 11. 1988) *Dolenjski list* 39 (46), str. 7. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc:RIJINV8X/o61ce97d-1f64-4b24-afb8-7f36b3c079f6/PDF>

M. K. (10. 10. 2018). Črno zlato – pobiralci premoga skozi doživeto fotoreportersko pričevanje Srdjana Živulovića. MMC RTV SLO. Pridobljeno iz <https://www.rtvlo.si/kultura/novice/crno-zlato-pobiralci-premoga-skozi-doziveto-fotoreportersko-pricevanje-srdjana-zivulovica/468445>

Petrič, S. (23. 12. 1992). Trapisti so bili gotovo zelo srčni ljudje. *Delo*, 34 (297), str. 15.

Pihlar, T. idr. (17. 10. 2019). Šole z ustvarjalnim duhom: Šola, ki »štrli iz povprečja«. *Revija Ljubljana*. Pridobljeno iz <https://www.ljubljana.si/si/mestna-obcina/glasilo-ljubljana/sole-z-ustvarjalnim-duhom>

Sok, J. (2012). Ob desetletnici delovanja Muzejskega društva Kozje. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 52 (1/4), str. 177–178.

V spomin – Vladka Likar Kobal (2018). Društvo fotografov Slovenije. Pridobljeno iz <http://www.drustvo-fotografov-slovenije.si/>

SPREGLEDANE (str. 32–35)

Brenčič, P., Špiler, B. (2012). *Zdole skozi stoletja*. Krško: Neviodunum.

Košmelj, B. (2004). Blaženka Košmelj Jeriček. V Likar Žužek, N., Likar Kobal, V. (ur.), *Vezi, ki živijo: Nekdanji domačini Brestanice o svojem kraju* (str. 60–63). Brestanica: Krajevna skupnost.

Lamut, M. (januar 1928).образи in duše. Matilda Klemenčičeva. *Ženski svet*, 6 (1), str. 1–3.

Novak, Popov, I. (2005). O avtoricah V Novak Popov, I. (ur.), *Antologija slovenskih pesnic 2: 1941–1980* (str. 261–287). Ljubljana: Tuma.

Smolič, M. (1977). Pesniški svet Anke Salmičeve. V Smrekar L. (ur.), *Krško skozi čas: 1477–1977: Zbornik ob 500-letnici mesta* (str. 277–286). Krško: Skupščina občine: Odbor za pripravo praznovanja 500-letnice Krškega.

Šribar, L. (26. 3. 1990). V spomin: Kristina Lazorko (1906–1990). *Naš glas*, 11 (5), str. 19–20. Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-PYBEGoSN/f6bff25a-d647-4f52-8060-f0210071fbb2/PDF>

Zavod Neviodunum (2015a). Justina Gnedič Kozinc. *Posavci.si*. Pridobljeno iz <http://www.posavci.si/osebe/gnedi%C4%8D-kozinc-justina/282/>

Zavod Neviodunum (2015b). Ruža Lucija Petelin. *Posavci.si*. Pridobljeno iz <http://www.posavci.si/osebe/petelin-ru%C5%BEa-lucija/212/>

TERENSKI ZAPISKI

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija z Margaretom Marjetič (S1)* (neobjavljeno gradivo). Krško, junij– november.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija s Slavkom Šribarjem (S2)* (neobjavljeno gradivo). Krško, junij.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija z Ljudmilom Šribar (S3)* (neobjavljeno gradivo). Krško, junij.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija z Lojzetom Štihom (S4)* (neobjavljeno gradivo). Krško, junij.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija z Živkom Šebekom (S5)* (neobjavljeno gradivo). Krško, junij.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija z Nino Sotelšek (S6)* (neobjavljeno gradivo). Krško, julij.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija z Danico Zalokar (S7)* (neobjavljeno gradivo). Leskovec pri Krškem, julij.

Jukić, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA), osebna komunikacija z Rajkom Čubrom (S8)* (neobjavljeno gradivo). Sevnica, julij.

Jukić, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA), osebna komunikacija z Japcem Jakopinom (S9)* (neobjavljeno gradivo). Ljubljana, julij– november.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA)_AR, osebna komunikacija z Branko Pirc (S10)* (neobjavljeno gradivo). Krško, julij.

Jukić, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA), osebna komunikacija z Leo Habinc (S11)* (neobjavljeno gradivo). Krško, julij– november.

Jukić, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA), osebna komunikacija z Dušanom in Pepco Arh (S12)* (neobjavljeno gradivo). Leskovec pri Krškem, avgust.

Jukić, A., Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski (TZAR), osebna komunikacija z Vido Ban (S13)* (neobjavljeno gradivo). Brežice, Krško, avgust– november.

Jukić, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA), osebna komunikacija z Ervinom Fritzem (S14)* (neobjavljeno gradivo). Ljubljana, avgust.

Jukić, A. (2020). *Terenski zapiski (TZA), osebna komunikacija z Mitjo Kobalom (S15)* (neobjavljeno gradivo). Ljubljana, avgust– november.

Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski, osebna komunikacija z Andrejem Štovičkom (S16)* (neobjavljeno gradivo). Krško, september– november.

Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski, osebna komunikacija s Faniko Rogič (S17)* (neobjavljeno gradivo). Krško, november.

Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski, osebna komunikacija z Božo in Davorinom Avguštin (S18)* (neobjavljeno gradivo). Senovo, november.

Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski, osebna komunikacija z Zdenkom Moharjem (S19)* (neobjavljeno gradivo). Krško, november.

Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski, osebna komunikacija s Tonijem Petrovičem (S20)* (neobjavljeno gradivo). Krško, november.

Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski, osebna komunikacija z Alenko Černelič Krošelj (S21)* (neobjavljeno gradivo). Brežice, december.

Radkovič, A. (2020). *Terenski zapiski, osebna komunikacija s Suzano Pacek in z Rudijem Zupančičem (S22)* (neobjavljeno gradivo). Krško, december.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929-055.2(497.4Krško)
305-055.2(497.4Krško)

RADKOVIČ, Anita

Spregledane - pozabljena polovica Krškega / [besedila Anita Radkovič in Anja Jukič]. - Krško :
Kulturni dom, enota Mestni muzej, 2020

ISBN 978-961-93160-7-8
1. Gl. stv. nasl. 2. Jukič, Anja

SPREGLEDANE – POZABLJENA POLOVICA KRŠKEGA

Izdajatelj in založnik: **Kulturni dom Krško, enota Mestni muzej Krško**, zanj **Darja Planinc**, direktorica

Uredili: **Anita Radkovič** in **Anja Jukič**
Besedila: **Anita Radkovič** in **Anja Jukič**
Jezikovni pregled: **Irena Destovnik**
Oblikovanje: **Mi ka do**
Tisk: **Pri tiskarskem skratu**
Naklada: 200
Krško, december 2020

Za pomoč pri nastajanju publikacije se iskreno zahvaljujemo vsem sogovornikom in njihovim družinam, Valvasorjevi knjižnici Krško in Kulturnemu društvu Svoboda Brestanica.

Publikacija je del aktivnosti **MOJ PROJEKT – Participativni proračun 2020** Občine Krško predlagateljice Tine Gorenjc.

